

471.965

AZ ERDŐ

AZ 1862-BEN ALAPÍTOTT ERDÉSZETI LAPOK 109. ÉVFOLYAMA

1974. MÁJUS * XIII. ÉVFOLYAM 5. SZÁM

T A R T A L O M

<i>Jérôme René</i> : 25 éves a faipari kutatás — az 1974. év „Vadas Jenő” emlékérmesei	193
<i>Simon László</i> : A fazagdasági szakmunkásképzés továbbfejlesztéséről	199
<i>Gébert Pál</i> : Motorfűrészek visszacsapódása (kick-back) által okozott balesetek csökkentésének lehetőségei	205
<i>Onodi József</i> : Kegyelmet az akácnak	210
<i>Botos Géza</i> : Líbiában jártunk	214
<i>Szabó Ferenc</i> : Újitások az átereszpítésben	219
<i>Szilágyi Benjamin</i> : Nyesedékkézás RZ-1,5 rotációs szárzúzóval	223
<i>Papp Tivadar</i> : Néhány erdőtörténeti adat a Dráva-menti kocsányostölgy-állományainkról	226
<i>Béky Albert, Gergác József, dr. Halupa Lajos, Kovács Ferenc</i> : A nyárasokban végzett vegyszeres gyomirtás gazdaságossága	229
<i>Prenner József, dr. Sipos Endre</i> : Granulált inszekticidok vizsgálata [fenyőmagvetésekben]	233
<i>Gál István</i> : Erdész filatélia	235
<i>Címkép</i> : A Faipari Kutató Intézet székháza (Foto FAKI)	
<i>Háttapon</i> : Djatel-2 dolgozik a Kiskunsági EFAG területén (Foto ERTI — Michalovszky I. felvétele)	

СО Д Е Р Ж А Н И Е

<i>Жером Р.</i> : Научному исследованию в деревообрабатывающей промышленности 25 лет	193
<i>Шимон Л.</i> : Дальнейшее развитие подготовки квалифицированных рабочих лесного хозяйства и первичной перерабатывающей промышленности	199
<i>Гэберт П.</i> : Возможности сокращения несчастных случаев, возникающих в результате обратного отскокивания моторной пилы	205
<i>Оноди Я.</i> : Не опеенярь акации	210
<i>Ботош Г.</i> : Мы побывали в Либии	214
<i>Сабо Ф.</i> : Новшества в строительстве водопусков	219
<i>Силадьи Б.</i> : Размельчение обрезочных веток с помощью ротационной стрелблережки марки РЗ-1,5	223
<i>Панн Т.</i> : Некоторые данные по истории лесов о дубовых лесах при р. Драва	226
<i>Беки А., Гергац Й., д-р Халупа Л., Ковач Ф.</i> : Экономичность химической прополки топол:вых насаждений	229
<i>Преннер Й., д-р Шипош Э.</i> : Испытание гранулированных инсектицидов в посевах хвойных	233
<i>Гал И.</i> : Лесная филателия	235

C O N T E N T S

<i>R. Jérôme</i> : The 25 years old research work in the timber industry	193
<i>L. Simon</i> : On the development in the professional training of skilled workers in the forest industry	199
<i>P. Gébert</i> : The possibilities of reducing the accidents caused by the kick-back of the power saw	205
<i>J. Onodi</i> : Do't be distroyed the locust trees !	210
<i>G. Botos</i> : Study tour in Libya	214
<i>F. Szabó</i> : Some innovations in constructing the draw-off culvert	219
<i>B. Szilágyi</i> : Crushing of the lop and top with RZ-1.5 type rotation hay crusher	223
<i>T. Papp</i> : Some data about the oak stands situated along the Drava river	226
<i>A. Béky—J. Gergác—Dr. L. Halupa—F. Kovács</i> : The economy of weeding making it in poplar stands	229
<i>Prenner J.—Dr. E. Sipos</i> : Testing of granular insecticides in coniferous seeding	233
<i>J. Gál</i> : Forest phylately	235

A Z E R D Ő

az Országos Erdészeti Egyesület kiadványa. Szerkesztő: dr. Keresztesi Béla. A szerkesztőség címe: Budapest II., Frankel Leó u. 44. Levélcím: 1277 Budapest, Pf. 17. Kiadja a Lapkiadó Vállalat, Budapest VII. Lenin krt. 9—11. Levélcím: 1906 Budapest, Pf. 223. Felelős kiadó: Siklósi Norbert. Kapják az Országos Erdészeti Egyesület tagjai, előfizethető még a Posta Központi Hírlapiroda (1900 Budapest, József nádor tér 1.) és a lapterjesztéssel foglalkozó egyes postahivatalok útján. Előfizetési díj egy évre 60,— Ft, egyes szám ára: 5,— Ft. Külföldön terjeszti a „Kultúra” Könyv- és Hírlap Külkereskedelmi Vállalat (H—1389 Budapest, Pf. 149), az évi előfizetés ára: 7\$. Révai Nyomda, Budapest. — F. v.: Pováry Jenő. 2802

Index : 25 208

25 éves a faipari kutatás

Ünnepi ülést rendezett a Faipari Kutató Intézet a szervezett faipari kutatás megindításának 25 éves jubileuma alkalmával a Magyar Tudományos Akadémia dísztermében.

Az ülést elnökünk, *dr. Madas András* miniszterhelyettes nyitotta meg. Elsőnek is az alapítás körülményeit idézte:

— A II. világháború előtt és alatt — emlékezett — Magyarországon tudományos értelemben vett faipari kutatás nem folyt... A felszabadulás után, amikor a párt napirendre tűzte a szocialista társadalmi és gazdasági rend alapjainak felépítését és hazánknak agráripari államból ipari-agrár állammá való átalakítását, sor kellett hogy kerüljön a faipar területén is az oktatás és kutatás intézményeinek, kutató- és oktatógárdájának létrehozására. Ennek keretében 1949-ben, ha rendkívül szerény keretek között is, de megindult a szervezett faipari kutatómunka hazánkban...

Ezt követően a Faipari Kutatóintézet eddigi munkáját két, egymástól jellemben elkülönülő szakaszra osztva méltatta.

— A faipari kutatás megindulásakor az erdőgazdálkodás nehéz helyzetben volt. A világháború alatti és utáni jelentős túlhasználatokról fokozatosan csökkentve 1949-re lehetett visszaállítani a fakitermelést a normális szintre. Ugyanakkor a népgazdaság helyreállítása, majd továbbfejlesztése a korábbiaknál több fát követelt. Nemzetközi kapcsolataink még csak éppen kialakulóban, átrendeződőben voltak, tehát import lehetőségeink rendkívül korlátozottak voltak. Az erdőgazdálkodásban a normális gazdálkodást csak úgy lehetett stabilizálni és a túlhasználatokat megakadályozni, hogy a lehetőségek adta kereten belül a kitermelt faanyagot a maximális mértékben hasznosítsuk a népgazdaság igényeinek kielégítésére. *A faipari kutatásnak az erőket mindenekelőtt a hazai nyersanyag gazdaságos felhasználására kellett összpontosítania.* Ha visszatekintünk az intézet munkásságának első évtizedére, akkor megállapíthatjuk, hogy elsősorban ezeknek az alapvető kérdéseknek megoldására koncentráltak anyagi és szellemi erejüket és nyújtottak segítséget az ipar számára.

— Az ötvenes években a fejlett technikával rendelkező országok — folytatta a megnyitó — elérkeztek az újabb technikai forradalom korszakába, a termelési folyamatokba nagy erővel hatoltak be a társadalom új termelőerői, mindenekelőtt a tudomány. A fafeldolgozás területén két új termék jelenik meg: a farostlemez és forgácslap. A termelés tényezői mellett egyre nagyobb

jelentőségüvé váltak a termelés közgazdasági tényezői. Növekvő faanyagimportunk egyre sürgetőbben veti fel az importált faanyag — elsősorban a fenyő fűrészáru és egyéb fenyőtermék — helyettesítését más anyagokkal, más hazai fatermékekkel. Az intézet időben felismerte az új feladatokat és teljes igyekezettel törekedett az erőket azokra a témákra összpontosítani, amelyek a faipar fejlesztése területén a legkomolyabb segítséget jelentették a népgazdaságnak. *Üttörő munkát végeztek az intézet munkatársai az agglomerált lapgyártás technológiájának tökéletesítésében*, az addig iparilag nem használható hazai nyersanyagok hasznosításában... Fontos eredményt jelentettek azok a kísérletek is, amelyek a *fűrészáru ragasztása és hajlítása* útján állítottak elő tartószerkezeteket hazai fafajokból... Különösen jelentős volt az a munka, amit az intézet munkatársai az *új faipari árrendszer kialakítása* területén végeztek...

Vázolta ezek után a megnyitó azokat a legfontosabb feladatokat, amelyek előtt a faipari kutatás ma áll. A fűrészipar területén a lényegében teljes rekonstrukció megalapozása, a lemeziparban az eddig kevésbé használt kemény lombos faanyagok hasznosításának fokozása, a termékválaszték bővítése, a ragasztott szerkezetek terén pedig a tömeges alkalmazást előkészítő, tudományos igényű fejlesztés. Végül elismeréssel emlékezett meg az intézet volt vezetőiről, mondott köszönetet az eddigi erőfeszítésekért és kívánt a tovább növekvő feladatok megoldásához sok sikert mind a minisztérium vezetői, munkatársai, mind a saját nevében.

A fakutatás 25 éves történetét *Strobl Kálmán*, a Faipari Kutató Intézet igazgatója részletesen ismertette. Az 1949. év első napjával, a Könnyűipari Minisztérium irányítása alatt indult öt főnyi személyzettel a Faanyagvizsgáló és Fazagdasági Intézet. Elnevezését két év múlva egyik átszervezés során Faipari Kutató Intézet-re változtatták, létszáma ekkor már elérte a 18 főt. Az 1953. évben került erdészeti irányítás alá az erdőgazdaság és elsődleges fafeldolgozásnak egy főhatóság alá rendelkezésével. Az intézet létszáma 1955-ben érte el az első csúcst 64 fővel. Ezt kisebb visszaesés követte, ma teljes személyzete 130 főt tesz ki, amiből 35 a kutató. A létszámmal párhuzamosan növekedett a témák száma és keletkeztek a tudományos eredmények. Az intézet munkája is nagymértékben hozzájárult ahhoz, hogy 1959-ben megszülethetett a fafeldolgozás új iparága hazánkban — hogy Szombathelyen megkezdhetette termelését az első forgácslapüzem és Mohácson az első farostlemezüzem. Az elsődleges fafeldolgozás kérdéseivel való foglalkozás mellett az intézet számos bútór- és épületesztalosipari témát is kidolgozott, 1963-ban erre külön osztály alakult. A faipari kutatás mai feladatát a fafeldolgozás minden ágában, de leginkább mégis a fűrésziparban sürgősen szükséges fejlesztés műszaki és gazdasági megalapozása határozza meg.

Az elsődleges fafeldolgozó iparra vonatkozó kutatásokat *Erdélyi György*, az intézet Faipari Tudományos Főosztályának vezetője tekintette át. A munka itt két irányban folyt és folyik — egyrészt az ipari fa alapanyagok hasznosítási kérdéseire, másrészt a gyártási folyamatok és gyártmányok fejlesztésére terjed ki.

Az alapanyagok között figyelmük elsősorban azok felé fordult, amelyeknek feldolgozása és így hasznosítása nehézségekbe ütközött. Így vizsgálták a cser, az akác fájának műszaki tulajdonságait. Megállapították, hogy *a cser fája sok tekintetben egyenértékű a tölgyével* és célszerű hasznosítására megfelelő gyakorlati javaslatot is tettek. Meglehető jó tulajdonságokat tárt fel az akácfa anyagára vonatkozó vizsgálat és ezek kihasználására főleg az építészet terén dolgoztak ki célszerű eljárásokat. *Az akác valamennyi szilárdtsági tulajdonsága*

Európa valamennyi fájánál kedvezőbb és tartóssága is kimagasló. Mint új és kellően még nem ismert anyaggal foglalkoztak a hazai természetű nemesnyarak egyre bővülő választékával. Megállapításaik szerint az óriásnyár az, amely szülőrségi vonatkozásban legjobban helyettesítheti a fenyőféléket. Ez utóbbiakra vonatkozó vizsgálatok közül egyelőre még csak a feketefenyőé befejezett. Ez a fafajunk a nagy gyakorisággal előforduló fahibák (göcsök), a kékesedésre való rendkívüli hajlam, csekély tartósság következtében csak alacsony értékű, zömmel IV. osztályú fűrészárut ad, aminek felhasználási területei korlátozottak. Az erdeifenyőnkkel folyamatban levő vizsgálatok lényegesen kisebb nehézségre utalnak, annak ellenére, hogy minősége tekintetében elmarad az import erdeifenyő mögött.

Az ünnepi ülés hallgatóságából

A gyártási folyamatok és gyártmányok fejlesztésére vonatkozó kutatómunka nagyrészt a fűrész- és lemezipari technológiák korszerűsítésére irányult. A fűrésziparban következetesen folytatott vizsgálatok tették most lehetővé, hogy a rekonstrukció tervezése során határozott állásfoglalást képviseljen az intézet a korszerűsítés alapvető elvi megoldásait illetően. De nemcsak ezek az elvek kristályosodtak ki, a részmegoldások tekintetében is óriási adathalmaz jutott birtokba. A gyártmányfejlesztés terén legjelentősebb eredmények a rétegelt-ragasztott elemek. A vasúti talpfák, aknavezető gerendák kifogástalanul állják a hosszú próbákat, a zömmel kemény- és lágy lombos fajokból, rövid fűrészáruból összetett szelvényű szerkezetek mind a mezőgazdaságban, mind a magasépítészet területén öröndetesen terjednek.

A faipari kutatásokhoz szorosan kapcsolódik a favédelem kutatása. Ez különösen a háború utáni években a helyreállításban jelentett komoly feladatot. Akkor alakították ki az első magyar favédőszert, majd később a lángmentesítő anyagot.

A műfaipari kutatásokat dr. Hadnagy József, az intézet Műfaipari Főosztályának vezetője vezolta. A forgácslap tekintetében az intézetre hárult mind a gyártástechnológiával kapcsolatos kérdések tisztázása, mind a felhasználástechn-

nika kialakítása. Az előbbi legfontosabb problémái a különböző fajok viselkedése, a kötőanyag felhordása, valamint a technológiai paraméterek meghatározása voltak, ma pedig a felületkezelés üzemi eljárásának kialakítása a legfontosabb kérdés. Az utóbbi téma a bútortipar felhasználáson túlmenően az építőiparra való kiterjesztést célozza.

A *farostlemezzgyártás* első laboratóriumi és félézüemi kísérleteiben az intézet még nem vett részt, de a technológiai kutatások között jelentős szerepe volt a hazai lombos fajok keverési arányának meghatározásával, majd egy roncsolásmentesen működő automatikus minőségellenőrző és osztályozó berendezés kifejlesztésével. A jelenlegi feladatok új terméktípusok kialakítására, új felhasználási területek meghódítására irányulnak.

A bútort- és épületasztalosipari kutatómunkába *Szilvási Tibor*, a hasonló-névű főosztály vezetője engedett bepillantást és győzött meg arról, hogy a faipari kutatás ezen a területen is jelentős eredményeket ért el, nagy feladatok előtt áll. Figyelme a népgazdaság igényeire és a hazai nyersanyag termelési lehetőségekre irányul, magát a kutatást olyan termékek előállítására való törekvés jellemzi, amelyek esztétikai hatása jó, konstrukció kialakítása korszerű, használati értékük megfelelő és nagyüzemi gyártásra alkalmasak.

Az intézet valamennyi kutatómunkáját szervesen átszövő közgazdasági kutatómunkáról *dr. Szabó Károly*, az intézet Közgazdasági és Szervezési Főosztályának vezetője számolt be. Az új gazdaságirányítási rendszert megelőző időszakot az *elméleti módszerek tanulmányozása*, a faipar területére való vonatkoztatása jellemezte. Korán alkalmazásra kerültek a fejlettebb matematikai módszerek. A kutatott témák azt mutatták, hogy egész sor olyan gazdasági feladattal találkozunk a ffeldolgozó ipar területén is, amelyeknek megoldása bonyolult számításokat igényel, de a faipar fejletlensége még nem tétélezi fel e matematikai módszerek alkalmazását. Az intézet jelenlegi gazdaságtani kutatásai a Minisztérium által megadott *konkrét ipargazdasági feladatok*, valamint középtávú feladattervek egy-egy témájának megoldását szolgálják. A konkrét feladat sok és ezért — aggasztó módon — *egyre kisebb területre zsugorodik össze a faipari gazdaságtani kutatás területén az alapozó kutatás*. Számos probléma mélyebb vizsgálatára nem kerülhet sor, pedig a termelés, az új technika bevezetése és fejlesztése, valamint a műszaki tervezés feladatát csak akkor tudja elvégezni, ha szakmai feladatait közgazdaságilag alapozza meg.

Az ünnepség alkalmat adott a „Vadas Jenő” emlékérem 1974. évi kiosztására és több miniszteri kitüntetés átnyújtására. Ezt követően *dr. Cziráki József* rektor az Egyetem, *dr. Keresztesi Béla* főigazgató az Erdészeti Tudományos Intézet részéről üdvözölte a jubilánst. Végül *dr. Magyar János* akadémikus, az Akadémia Erdészeti Bizottságának elnöke mondott zárszót. Ebben felhívta a figyelmet a *vékony faanyag kémiai feldolgozási lehetőségeinek* a tudományos feltárására, hogy a megtermelt anyagot minél teljesebb mértékben használtsuk.

Az ünnepség után *dr. Madas András* miniszterhelyettes fogadást adott. Ezen kötetlen beszélgetések során szövődtek tovább az ülésen elhangzott gondolatok. Az eleven eszmecserekből megnyugvással vehetjük tudomásul, hogy a faipari feldolgozás fejlesztésének tudományos alátámasztása jó kezekben van. Szakmájukat alaposan ismerő és érte lelkesedő kutatók mindent megtesznek azért, hogy az erdészet által megtermelt faanyagnak legkisebb része se menjen veszendőbe, hanem eredményesen szolgálja népünk javát.

Jérôme René